

**ВИКОРИСТАННЯ СУДОВИХ МЕХАНІЗМІВ
ДЛЯ ЗАТЯГУВАННЯ ПРОЦЕСУ РЕЛОКАЦІЇ:
ВИКЛИКИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ**

Андрій ЛАНДОВСЬКИЙ

*аспірант кафедри адміністративного, фінансового
та інформаційного права*

*ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м. Ужгород, Україна*

Процес релокації, особливо в умовах кризових ситуацій або змін бізнес-середовища, часто стикається з перешкодами, пов'язаними із зловживанням судовими механізмами. Затягування судових процесів шляхом використання процесуальних прав може призводити до значних втрат для підприємств, спільнот та окремих громадян, які потребують швидких рішень. Затягування судових процесів через зловживання процесуальними правами створює серйозні проблеми: економічні втрати для підприємств (зростання юридичних витрат через тривалі судові розгляди, втрата бізнес-можливостей через нерозв'язані спірні питання); соціальний вплив на спільноти, (затримка виконання життєво важливих проєктів, таких як будівництво чи релокація, що негативно впливає на локальну економіку, створення напруги між групами населення через затримки у вирішенні конфліктів; плив на громадян: (ускладнення доступу до правосуддя для звичайних людей, які потребують швидкого вирішення справ, наприклад, у випадках житлових чи соціальних питань). Для боротьби із затягуванням судових процесів необхідно запроваджувати жорсткіші санкції за зловживання процесуальними правами, удосконалювати процедури судового розгляду та встановлювати чіткі часові межі для виконання процесуальних дій. Зловживання процесуальними правами виникає тоді, коли учасники судового процесу здійснюють свої дії формально у межах закону, але фактично з метою порушення прав інших осіб або уникнення відповідальності. Такі дії суперечать принципам добросовісності, змагальності та пропорційності.

Це питання потребує уваги як юристів, так і законодавців, адже його вирішення важливе для забезпечення ефективності правосуддя.

Процесуальний аспект правової природи зловживання процесуальними правами підкреслює і А.В. Смітюх, який виділяє такі ознаки зловживання процесуальними правами: 1) суб'єкти зловживання

– особи, які беруть участь у справі, наділені відповідними процесуальними правами за КАС України; 2) характер дії – недобросовісна поведінка; 3) мета дії – прихована та пов'язана з прямим умислом; 4) наявність певного інтересу в учасника судового процесу, який зловживає правом¹.

Згідно ст.45 Кодексу адміністративного судочинства України, до зловживань належать: 1) подання скарги на судові рішення, яке не підлягає оскарженню, не є чинним або дія якого закінчилася (вичерпана), подання клопотання (заяви) для вирішення питання, яке вже вирішено судом, за відсутності інших підстав або нових обставин, заявлення завідомо безпідставного відводу або вчинення інших аналогічних дій, які спрямовані на безпідставне затягування чи перешкоджання розгляду справи чи виконання судового рішення; 2) подання декількох позовів до одного й того самого відповідача (відповідачів) з тим самим предметом та з тих самих підстав, або подання декількох позовів з аналогічним предметом і з аналогічних підстав, або вчинення інших дій, метою яких є маніпуляція автоматизованим розподілом справ між суддями; 3) подання завідомо безпідставного позову, позову за відсутності предмета спору або у спорі, який має очевидно штучний характер; 4) необґрунтоване або штучне об'єднання позовних вимог з метою зміни підсудності справи, або завідомо безпідставне залучення особи як відповідача (співвідповідача) з тією самою метою².

Які можливі наслідки? Якщо подання скарги, заяви, клопотання визнається зловживанням процесуальними правами, суд з урахуванням обставин справи має право залишити без розгляду або повернути скаргу, заяву, клопотання. Суд може постановити ухвалу про стягнення в дохід Державного бюджету України з відповідної особи штрафу у сумі від 0,3 до трьох розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб у випадках зловживання процесуальними правами, вчинення дій або допущення бездіяльності з метою перешкоджання судочинству; Суд може постановити ухвалу про стягнення в дохід Державного бюджету України з відповідної особи штрафу у сумі від одного до десяти розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб у випадках неодноразового зловживання процесуальними правами.

¹ Смітюх А.В. Що таке юридична диверсія. Юридична практика. 2005. №1 (367). С. 12-13.

² Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07. 2005 року №2747-IV (в редакції Закону № 2147-VIII від 03.10.2017, ВВР, 2017, № 48, ст.436, зі змінами та доповненнями, внесеними Законом України № 2447-VIII від 07.06.2018.). *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 5. Ст. 446.

Ось приклад із судової практики, який демонструє зловживання процесуальними правами: Позивач у справі оскаржує судові рішення, яке вже набрало законної сили та не підлягає оскарженню відповідно до чинного законодавства. Позов базується на безпідставних аргументах, які не мають підтвердження або нових доказів. Ця скарга подається виключно з метою затягування виконання судового рішення.

Суд відхиляє скаргу на підставі відсутності правових підстав для її прийняття до розгляду. Крім того, суд може накласти санкції на позивача за навмисне затягування процесу та зловживання своїми процесуальними правами. Як наслідки це витрати часу та ресурсів для суду та відповідача, перевантаження судової системи необґрунтованими скаргами, створення додаткових бар'єрів для виконання законного судового рішення.

Цей приклад показує, як недобросовісні дії можуть впливати на ефективність правосуддя.

Ефективна протидія разі зловживання процесуальними правами вимагає комплексного підходу, який включає: запровадження жорсткіших санкцій за зловживання процесуальними правами; розробку чітких часових меж і регламентації для судових процедур; використання міжнародного досвіду для вдосконалення національного законодавства.

Забезпечення прозорості та оперативності судового процесу сприятиме не лише ефективності правосуддя, але й створить сприятливі умови для безперешкодної релокації, яка є важливим аспектом у сучасному глобалізованому світі.